

Vragen en Antwoorden in de discussie over het verbeteren van het Rotterdams bestuursmodel

Vrijdag 30 januari 2009 presenteerde het college de inzet voor de discussie over het bestuursmodel van Rotterdam.

Naar aanleiding van die presentatie en uitingen daarover in de pers en in gesprekken met diverse actoren zijn er nogal wat vragen gesteld. Hierachter de meest gestelde vragen en de antwoorden daarop.

Deze 'Q&A' zijn voortdurend in ontwikkeling. Aan de gegeven antwoorden kunnen geen rechten worden ontleend, want uiteindelijk is het de tekst van de inzet die geldt als de mening van het college.

Vragen en Antwoorden in de discussie over het verbeteren van het Rotterdams bestuursmodel

Waar gaat de discussie eigenlijk over?

De discussie gaat over het totale bestuursmodel van Rotterdam, dus stedelijk bestuur, deelgemeentebestuur en diensten. We willen toe naar één overheid in Rotterdam, met een voor de burger herkenbare kwaliteitsstandaard, die adequaat en slagvaardig optreedt en resultaten levert. Op dit moment kunnen het stedelijke bestuur, de deelgemeentebesturen en ook de diensten die ambitie onvoldoende waarmaken. De Rotterdamse Aanpak komt het best tot zijn recht in een Rotterdams bestuursmodel waarin gewerkt wordt als complementair bestuur. Dit wil zeggen dat er gewerkt wordt vanuit een gezamenlijke ambitie en gezamenlijke doelstellingen waarbij de specifieke kwaliteiten en sterke punten van het stedelijk bestuur, de deelgemeenten en de diensten maximaal worden benut. Elk van hen heeft zijn sterke kanten en het college ziet die als onmisbaar voor een succesvolle gebiedsgerichte werkwijze. Dat is geen doel op zich, maar een middel, om in de wijken meer zichtbare resultaten te leveren die door de bewoners ook worden herkend en erkend.

Dus het gaat ook over het voortbestaan van de deelgemeenten?

Nee, de inzet van het college is dat de deelgemeenten gewoon blijven bestaan. Maar de deelgemeentebesturen, het stedelijk bestuur en de diensten moeten op een betere manier gaan samenwerken, op basis van vertrouwen en gesteund door heldere afspraken. Daar moeten zij elkaar op kunnen aanspreken als dat nodig is. Dat alles ten dienste van Rotterdam en de Rotterdammers.

Waarom de deelgemeenten niet helemaal afschaffen, of een ambtelijke gebiedsdirecteur installeren?

Voor het goed besturen van een stad met de omvang, samenstelling en problematiek van Rotterdam is een complementair bestuur nodig met een sterk frontlijnbestuur. Uit onderzoek blijkt dat de burger waarde hecht aan de eigen deelgemeente. Men is zelfs voor meer zeggenschap van deelgemeenten als het gaat om wat er in de eigen wijk speelt.

Naar aanleiding van het rapport van Leefbaar Rotterdam is er eind 2007 een discussie geweest in de raadscommissie Bestuur, Veiligheid en Middelen over een model waar het deelgemeentebestuur niet meer de dienst zou uitmaken, maar een stadsdeeldirecteur. Hier zijn diverse inspraakreacties op geweest. Elke keer werd het bestaansrecht van de bestuurlijke aansturing verdedigd. Deelgemeenten zijn in staat om problemen te signaleren en de best denkbare oplossingen te formuleren en te verdedigen. Bovendien is een rechtstreeks bestuurlijk aanspreekpunt op wijkniveau, een pré als het gaat om zaken die wijkbewoners rechtstreeks raken, zoals wijkwelzijn, wijk economie, wijkveiligheid, onderdelen van de ruimtelijke ordening op wijkniveau en buitenruimte. Bestuurders die verantwoording afleggen aan een gekozen vertegenwoordiging op gebiedsniveau.

Bovendien heeft recent de samenwerking op bijvoorbeeld het dossier Maatschappelijke Opvang bewezen dat twee besturen heel goed complementair aan elkaar kunnen werken. Het bestel op zich is niet het probleem, maar het is de uitvoering waar het aanschoort.

En waarom niet het Amsterdamse model, dus veel meer bevoegdheden naar de deelgemeenten?

De Rotterdamse Aanpak komt het best tot zijn recht in een Rotterdams bestuursmodel waarin gewerkt wordt als complementair bestuur. Het instellen van deelgemeenten heeft in Rotterdam altijd tot doel gehad om de politiek 'van en in de buurt' dichterbij de bewoners te brengen. Maar er blijven nu eenmaal veel zaken die beter vanuit een stedelijk perspectief kunnen worden beoordeeld. Vandaar dat nooit

overwogen is om de stad Rotterdam op te splitsen in stadsdelen, zoals dat in Amsterdam wel is gedaan. In Rotterdam is er bewust voor gekozen om de centrale gemeentelijke diensten in stand te houden. Daarin gaan deskundigheid en effectiviteit hand in hand. Dat is in Amsterdam, waar elk stadsdeel eigen diensten heeft, minder het geval. Dat geeft naast bestuurlijke drukte ook nog eens een behoorlijke ambtelijke drukte, omdat al die stadsdeel-diensten natuurlijk ook weer onderling moeten afstemmen en overleggen.

Waar is de gedeelde pijn, het gaat altijd alleen maar over de deelgemeenten, wordt er ook naar het stedelijk bestuur gekeken?

In de inzet van het college gaat het niet om de pijn, maar hoe we (en met 'we' wordt bedoeld stedelijk bestuur en deelgemeentebesturen) gezamenlijk het beste resultaat kunnen bereiken. Ook de diensten moeten daarin verbeteringen tonen. Het gaat in de discussie uitdrukkelijk dus niet om het deelgemeentebestel alleen. Vandaar ook de in de titel gesproken wordt over het Rotterdams Bestuursmodel. Dat betekent dus ook dat het college werk maakt van het eigen functioneren en dat ook het presteren van de diensten onderdeel van de discussie is.

Wat levert dit de Rotterdammer op?

Één Rotterdamse overheid, met een voor de burger herkenbare kwaliteitsstandaard, die adequaat en slagvaardig optreedt en resultaten levert. Die luistert naar de bewoners en de ondernemers. Een overheid die snel en efficiënt de kansen weet te benutten en vraagstukken kan oplossen. Een overheid die grootstedelijke opgaven aan kan en uitblinkt in effectief gebiedsgericht werken, zodat aan de frontlijn in de wijken meer zichtbare resultaten geleverd worden die door de bewoners ook worden herkend en erkend.

Het moet voor de Rotterdammer duidelijk zijn waar hij met welke vraag terecht kan. Nu is dat vaak onduidelijk, waardoor het lijkt of een besluit van het deelgemeentebestuur in een soort 'hoger beroep' bij het stedelijke bestuur opnieuw aan de orde kan komen. Of omgekeerd: krijgen Rotterdammers de illusie dat een stedelijk besluit door een deelgemeentebestuur alsnog anders uitgelegd kan worden.

De Gemeentewet schrijft toch voor dat een deelgemeente dualistisch moet werken, hoe kan monisme dan ingevoerd worden?

Eerst een korte uitleg over de huidige situatie:

De Gemeentewet kent twee verschillende manieren om bevoegdheden binnen een gemeente over te dragen (te delegeren).

Dat kan aan een functionele commissie (een commissie met een bepaalde taak, zoals tot niet zo lang geleden in Rotterdam het Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam) of aan een territoriale commissie (een commissie met bepaalde taken in een bepaald gebied, zoals de Wijkraad voor Pernis of de Centrumraad). Het gemeentebestuur kan zelf bedenken hoe dergelijke commissies er uit moeten zien (de vormgeving is dus vrij). De mogelijkheid tot het instellen van deze commissies is beschreven in artikel 83 van de gemeentewet.

Maar als er aan een territoriale commissie een bevoegdheid tot het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften wordt overgedragen, dus als die commissie verordenende bevoegdheden krijgt, dan schrijft de Gemeentewet voor dat die territoriale commissies op een bepaalde wijze MOET worden vormgegeven. Dan moet er een door de bevolking gekozen deelraad zijn, en moet het territoriale bestuur dualistisch zijn ingericht.

Dus: de gemeente is vrij om te kiezen hoe de deelgemeenten zijn vormgegeven, behalve als de deelgemeenten verordenende bevoegdheden hebben. Dan gelden er

een aantal verplichtingen die zijn neergelegd in de wet. De artikelen 87-92 van de gemeentewet zijn dan van toepassing.

Op dit moment gaat het in ieder geval om verordenende bevoegdheden op grond van de Winkeltijdenwet. Daarnaast zijn deelgemeenten bevoegd om zelf een verordening voor het indienen van burgerinitiatieven op te stellen.

Wat er dan moet gebeuren om monisme in te voeren:

Zoals hiervoor aangegeven is het hebben van verordenende bevoegdheden bepalend voor het van toepassing zijn van het regiem van de Gemeentewet. Indien die verordenende bevoegdheden niet meer bij de deelgemeenten liggen, zijn zij geen deelgemeenten meer als bedoeld in de Gemeentewet en kunnen zij naar eigen inzicht ingericht worden: monistisch of dualistisch. Ze kunnen overigens wel gewoon deelgemeenten blijven heten. Als de wet bijvoorbeeld wijzigt (zoals misschien met de winkeltijdenwet) dan kan ervoor gekozen worden om deze verordenende bevoegdheid niet opnieuw te delegeren aan de deelraden. De andere mogelijkheid is om de betreffende bevoegdheden in te laten trekken door de gemeenteraad waarna de gezamenlijke inzichten voor het verbeterde bestuursmodel toegepast kunnen worden.

De deelraden kunnen toch niet zomaar verkleind worden? Dat mag niet van de wet!

De gemeentewet gaat alleen in op de manier van werken en de regels waaraan de organen binnen de deelgemeente moeten voldoen. De daadwerkelijke invulling van deze kaders ligt vast in de Deelgemeenteverordening. Hier is ook het aantal deelraadsleden vastgelegd. De bevoegdheid tot het aanpassen van deze verordening ligt bij de gemeenteraad.

Gaan de deelgemeenten zelf over de omvang van de deelraden?

Cremers, voorzitter in Hillegersberg-Schiebroek, heeft bijvoorbeeld tegen een journalist gezegd: „Voor de goede orde: wij gaan zelf over onze omvang.” Hij heeft hierin gelijk als hij bedoeld dat niet Den Haag maar de gemeente Rotterdam bepaalt hoeveel deelraadsleden er per deelgemeente zijn. Het is de gemeenteraad die het aantal deelraadsleden bepaalt. Net zoals het de gemeenteraad is die een maximum in kan stellen voor het aantal dagelijks bestuurders. Dit komt omdat zij de verordening die de deelgemeenten instelt en regelt vast kan stellen.

Monisme maakt het aantrekken van bestuurders van buitenaf toch onmogelijk?

In het monistische stelsel zoals de gemeentebesturen (en ook de deelgemeentebesturen) dat kenden tot 2002 was het inderdaad onmogelijk om bestuurders van buiten te benoemen. Maar we kunnen in Rotterdam onze eigen variant bedenken van een monistisch stelsel. En als we het van belang vinden dat bestuurders van buiten benoemd moeten kunnen worden, dan kunnen we dat ook zelf regelen. Als een gekozen fractie besluit om niet één van de fractieleden aan te wijzen als bestuurder, maar iemand van buiten de fractie, dan moet dus bijvoorbeeld geregeld worden dat één van de fractieleden zijn/haar raadszetel opgeeft ten faveure van die bestuurder.

Er is vrij weinig reactietijd ingepland, waarom moet de discussie nu gevoerd worden?

De tijdslijn en het moment zoals dit uitgesproken is door het college wordt door de betrokken partijen als positief ervaren. Er is waardering uitgesproken voor de daadkracht en commitment die door het college wordt uitgesproken in de notitie. Behalve de mogelijkheid om via de officiële kanalen advies uit te brengen over een nog vast te stellen raadsvoorstel, zijn er voor deelgemeenten diverse gelegenheden

om open mee te denken over de verbeteringen die het college noodzakelijk vindt. De eigen voorzittersretraites op 9 februari jongstleden en 26 februari aanstaande bijvoorbeeld, maar ook de tweedaagse conferentie met alle betrokken partijen op 10 en 11 maart zijn hier voorbeelden van. Verder worden er momenteel binnen de verschillende politieke partijen discussies gevoerd over de inzet van het college. Er zijn in de afgelopen jaren veel rapporten verschenen waarin de besturing van de gemeente Rotterdam wordt geanalyseerd en waarin oplossingen worden aangedragen. Dus alles is al wel zo'n beetje gezegd.

Maar nu moet er echt wat gebeuren, want als er nu niets gedaan wordt, zijn we te laat in verband met de verkiezingen, en dan zijn we weer een collegeperiode verder. Het college heeft in de raad toegezegd met een voorstel te komen. In het college hebben we aan de hand van een notitie gesproken over hoe we tot dat voorstel willen komen: via een open en transparant debat dat uiteindelijk moet leiden tot een breedgedragen voorstel.

Er is toch al gebiedsgericht werken, waarom daar weer een slag bovenop maken?

Het is niet 'een slag daar bovenop' maar juist de bedoeling de bestuurlijke aansturing daarvan zo te organiseren dat er sprake kan zijn van echt effectief gebiedsgericht werken. Juist omdat we dat nu stadsbreed gaan doorvoeren, is er de noodzaak om de bestuurlijke organisatie daarop aan te passen.

Is dit doordacht genoeg. Bevat de notitie voldoende analyse?

De analyse in de inzet voor de discussie is grondig en breed. Zij wordt gedragen door de vele rapporten en onderzoeken van de afgelopen jaren en ook door de steeds terugkerende kritiek. Er is ook scherp gekeken naar de ervaringen met soortgelijke modellen in de andere grote steden en de onderzoeken die daar uitgevoerd zijn.

Een oplossingsrichting is minder politici, ook bij de deelraden. Is dat dan de oplossing? Wat zal dit bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit?

We willen de kwaliteit van het Rotterdamse bestuursmodel verbeteren. Dat betekent dat de kwaliteit op alle fronten omhoog moet. Niet alleen bij het stedelijk bestuur of bij de diensten, maar ook bij de deelgemeenten. Een kleiner en slagvaardiger deelgemeentebestuur draagt bij aan de verhoging van de kwaliteit van het totale bestuursmodel. De wens om verkleining komt overigens deels bij de deelgemeenten zelf vandaan. Al jaren zijn er berichten dat het erg moeilijk is om voldoende gekwalificeerde deelraadsleden te vinden. In de inzet van het college gaat het om een aantal oplossingsrichtingen die nadrukkelijk met elkaar samenhangen.

Een oplossingsrichting is minder politici, ook bij de deelraden. Minder zetels dus. Vallen kleinere partijen niet helemaal weg uit de deelgemeenten?

Er zijn op basis van de verkiezingsuitslag 2006 voor drie varianten met minder zetels doorrekeningen gedaan. Uit deze ambtelijke berekeningen bleken slechts een zeer gering aantal 1 zetelpartijen in de deelgemeenten weg te vallen, wat betekent dat over het algemeen de huidige verhoudingen bewaard blijven. Of en hoeveel zetels er vervallen, is nog niet bepaald. Deze doorrekening is hieronder opgenomen:

Deelgemeente	Partij	Uitslag 2006	A	B	C
Prins Alexander	Leefbaar Rotterdam	9	5	5	6
Prins Alexander	PvdA	7	4	4	5
Prins Alexander	CDA	3	2	2	2
Prins Alexander	VVD	2	1	2	2
Prins Alexander	GroenLinks	1	0	0	0
Prins Alexander	SP	2	1	2	2
Prins Alexander	ChristenUnie	1	0	0	0
Totaal Prins Alexander		25	13	15	17
Feijenoord	Leefbaar Rotterdam	7	3	4	4
Feijenoord	PvdA	14	7	8	9
Feijenoord	CDA	2	1	1	2
Feijenoord	GroenLinks	1	1	1	1
Feijenoord	SP	1	1	1	1
Totaal Feijenoord		25	13	15	17
Delfshaven	Leefbaar Rotterdam	4	2	2	3
Delfshaven	PvdA	16	8	9	10
Delfshaven	CDA	1	1	2	2
Delfshaven	GroenLinks	3	2	2	2
Delfshaven	VVD	1	0	0	0
Totaal Delfshaven		25	13	15	17
Charlois	Leefbaar Rotterdam	8	4	5	5
Charlois	PvdA	13	7	7	9
Charlois	CDA	2	1	2	2
Charlois	GroenLinks	2	1	1	1
Totaal Charlois		25	13	15	17
IJsselmonde	Leefbaar Rotterdam	8	5	6	7
IJsselmonde	PvdA	10	6	7	7
IJsselmonde	CDA	2	2	2	2
IJsselmonde	Huurdersvereniging IJsselmonde	2	0	0	1
IJsselmonde	VVD	1	0	0	0
IJsselmonde	GroenLinks	1	0	0	0
IJsselmonde	ChristenUnie/SGP	1	0	0	0
Totaal IJsselmonde		25	13	15	17
Kralingen-Crooswijk	Leefbaar Rotterdam	4	2	3	3
Kralingen-Crooswijk	PvdA	8	4	5	5
Kralingen-Crooswijk	VVD	3	2	2	2
Kralingen-Crooswijk	GroenLinks	1	1	1	1
Kralingen-Crooswijk	CDA	1	0	0	1
Kralingen-Crooswijk	Leefbaar Kralingen-Crooswijk	1	0	0	1
Kralingen-Crooswijk	D66	1	0	0	0
Totaal Kralingen-Crooswijk		19	9	11	13
Noord	PvdA	8	4	4	5
Noord	Leefbaar Rotterdam	5	3	3	3
Noord	GroenLinks	3	2	2	2
Noord	CDA	1	0	1	1
Noord	VVD	1	0	1	1
Noord	D66	1	0	0	1
Totaal Noord		19	9	11	13
Hillegersberg-Schiebroek	Leefbaar Rotterdam	5	2	3	3
Hillegersberg-Schiebroek	PvdA	5	2	3	3
Hillegersberg-Schiebroek	CDA	2	2	1	2
Hillegersberg-Schiebroek	VVD	4	2	3	3
Hillegersberg-Schiebroek	GroenLinks	2	1	1	1
Hillegersberg-Schiebroek	OPLW	1	0	0	1
Totaal Hillegersberg-Schiebroek		19	9	11	13
Hoogvliet	PvdA	7	4	4	5
Hoogvliet	CDA	2	1	1	1
Hoogvliet	VVD	1	0	1	1
Hoogvliet	IBP	9	4	5	6
Totaal Hoogvliet		19	9	11	13
Overschie	Leefbaar Rotterdam	5	2	3	3
Overschie	PvdA	6	3	4	4
Overschie	CDA	2	1	1	2
Overschie	GroenLinks	2	1	1	1
Overschie	VVD	1	0	0	1
Overschie	Belangen Overschie	3	2	2	2
Totaal Overschie		19	9	11	13
Hoek van Holland	PvdA	5	2	3	3
Hoek van Holland	CDA	5	2	3	3
Hoek van Holland	VVD	2	1	1	2
Hoek van Holland	Aad Spaans	1	0	0	1
Totaal Hoek van Holland		13	5	7	9
Eindtotaal		233	115	137	159

n

Worden er bevoegdheden ingetrokken?

Dat is niet aan de orde. Deelgemeenten hebben en houden zeggenschap over de belangrijkste zaken op wijkniveau: wijkwelzijn, wijk economie, wijkveiligheid, onderdelen van de ruimtelijke ordening op wijkniveau en buitenruimte. Het bestuur communiceert hierover met de bewoners. Het bestuur heeft directe invloed op deze onderwerpen en legt hierover verantwoording af aan de deelraad en de bewoners tijdens deelraadsvergaderingen, bewonersavonden en tijdens het boodschappen doen in de wijk. Maar wel moet duidelijker worden wie waarover gaat. Naast een heldere toedeling van bevoegdheden zoals deze nu in de bijlage van de deelgemeenteverordening staan, zal vastgelegd moeten worden welke taken in medebewind, dus in gezamenlijkheid worden uitgeoefend en voor welke taken de deelgemeente slechts verantwoordelijk is voor de uitvoering.

Wordt er territoriaal heringedeeld?

Daar is geen sprake van. Kijkend naar de historie is Rotterdam van oudsher een verzameling dorpen en kernen waarmee inwoners zich in sterke of zeer sterke mate identificeren. De huidige indeling is herkenbaar en geaccepteerd. Een stelselwijziging zal veel energie en middelen vragen. Deze zijn juist veel te hard nodig om resultaten te boeken. We weten dat die discussie in Amsterdam op dit moment speelt, maar Amsterdam kent niet de historie betreffende gebiedsindeling die Rotterdam wel heeft.

Wordt dit ergens vastgelegd, er zijn nu toch al convenanten?

Convenanten zijn naar onze mening niet scherp genoeg. Momenteel gaat de voorkeur uit naar een variant waarbij prestaties van diensten in managementcontracten een deelgemeentelijke component krijgen en de besturen een bestuursakkoord. Daarin staan harde afspraken wie waarover gaat, binnen welke kaders en met welke procesafspraken.

Is er ruimte voor eigen invulling van het stedelijk beleid?

Er zal natuurlijk altijd manoeuvreerruimte blijven in de kaders die door het college gesteld worden. Daar zijn het tenslotte kaders voor. Bovendien worden de deelgemeentebesturen eerder en beter betrokken bij de onderwerpen op stedelijk niveau die voor hen van belang zijn. Zij worden dus betrokken bij het opstellen van de kaders. Het is alleen niet meer de bedoeling dat de gebiedsinvulling van deze kaders door de deelgemeenten zelf opgesteld wordt, maar ingekocht zal worden bij de diensten. En het gaat dan natuurlijk om gebiedsbeleid, en dus niet meer om deelgemeentebeleid.

Krijgen deelgemeenten na 2010 minder geld?

De inzet van het college voor de discussie is niet bedoeld om te bezuinigen. Het nieuwe model zal gefinancierd worden met de verdelingssystematiek zoals deze nu ook gehanteerd wordt. Uiteraard wordt de nu in uitvoering zijnde herijking daarin meegenomen. In de toekomst zal het integraal wijkactieplan wellicht meer sturend worden voor de middelenverdeling. Wij noemen dat een hybride financiering, waarbij het noodzakelijke geld op de juiste plekken terecht komt. En ja, dat kan betekenen dat er in bepaalde gebieden meer geld terecht komt, en in andere minder. Dat valt niet op voorhand te voorspellen.

Hoe zit het met de financiële paragraaf in de verordening? (rapport rekenkamer)

De rekenkamer trekt de bevoegdheid van de deelraad tot het vaststellen van de eigen deelgemeentebegroting in twijfel en heeft de staatssecretaris om uitleg gevraagd. Deze uitleg is inmiddels ontvangen en houdt in dat deelraden niet bevoegd zijn tot het vaststellen van de eigen deelgemeentebegroting. De deelgemeenten zullen deze wel zelf kunnen blijven opstellen, de deelraad kan er zijn

akkoord/advies over geven, waarna de gemeenteraad de begroting vast moet stellen. Hier is nog geen precieze uitwerking voor bekend.

Heeft dit gevolgen voor de wijze van begroten?

Zoals eerder aangegeven veranderd er aan de huidige systematiek niets naast de al aangekondigde herijking. De diverse lopende trajecten met betrekking tot financiering van deelgemeenten worden door de directie Middelen en Control van de Bestuursdienst in kaart gebracht. Deze informatie zal beschikbaar zijn tijdens de conferentie van 10 en 11 maart 2009.

Wat betreft de toekomst van financiering wordt in de notitie 'we kunnen zoveel beter' al gesproken van een volgende fase. Deze fase omvat bijvoorbeeld een constructie met hybride financiering waar doeluitkeringen aan de I-WAP's gekoppeld kunnen worden. Op deze manier kunnen middelen naar gebieden en onderwerpen worden geleid waar dat meest noodzakelijk is.

Levert dit meer kosten voor wachtgeld op?

Er zullen altijd bestuurders zijn die niet meer terug kunnen keren in een nieuw bestuur. Dat zal afhankelijk van de uiteindelijke keuzes deze keer waarschijnlijk wat hoger liggen dan bij een 'normale' bestuurswissel. Een precies bedrag is hier nog niet voor bekend, maar het zal niet significant hoger zijn dan in een 'normale' situatie. Hierbij ook nog de opmerking dat deelraadsleden geen recht op wachtgeld hebben. Zij ontvangen nu slechts een vergoeding per vergadering.

Wat is de bijdrage van de diensten in dit verbeterde model?

Op dit moment maken de diensten in het kader van het gebiedsgericht werken een duidelijke omslag. Hierbij moet het naar het oordeel van het college nog duidelijker worden dat de diensten adviseren aan het college en de dagelijkse besturen, maar dat het politieke bestuur uiteindelijk bepaalt en dan de opdrachtgever wordt. En de dienst dan dus opdrachtnemer is.

Hebben diensten hier de capaciteit voor?

Om de deelgemeente als frontlijnbestuur optimaal in te richten kan het nodig zijn medewerkers te verplaatsen van een deelgemeente naar een dienst. Hoe het precies zit met de middelenverdeling hiervoor is nog niet bekend. Duidelijk is wel dat wij beogen dat de besturen gezamenlijk (college en dagelijkse besturen) opdrachtgever zijn, en dat zij dus de keuzes maken als er schaarste aan mensen en/of geld is. Dat bepaalt dus niet de dienst zelf, dat doen de bestuurders.

Sommige gebieden hebben specifieke eisen waar beleid voor nodig is.

Zoals aangegeven is, kan er met het nieuwe model zeker nog ingespeeld worden op de specifieke eisen van een gebied. De deelgemeenten zullen alleen anders invulling moeten geven aan de totstandkoming van dit beleid. Voor wat betreft de inhoudelijke stedelijke programma's zullen we de eenduidige kwaliteitsstandaard verbinden met flexibele werkwijzen, om aan te kunnen sluiten bij de behoeften van de wijk. Maar daartoe zal dan door het dagelijks bestuur opdracht moeten worden gegeven aan de diensten.

Hoe worden de regels voor formatie van een coalitie en het houden van een verkiezing ingevuld?

De precieze invulling is op dit moment nog niet bekend, alleen dat er aangesloten zal worden bij de huidige regelgeving hiervoor. Daadwerkelijke uitwerking in wetten en regels zal in het najaar van 2009 plaats gaan vinden. Dan wordt er zeker ook naar deze vraag gekeken.

Wat kan dit betekenen voor de ambtenaren van diensten en deelgemeenten?

Het kan zijn dat ambtenaren van de deelgemeenten herplaatst moeten worden bij de diverse diensten. Of tenminste een andere, ondersteunende rol moet gaan vervullen in de deelgemeente. Ook heeft dit tot gevolg dat de noodzaak voor het gelijktrekken van de beloningssystematiek met die van het concern alleen maar groter is geworden om een hoogwaardige ondersteuning mogelijk te maken.

Is er ook gekeken naar de situatie en uitwerkingen in andere steden, bijvoorbeeld Amsterdam?

Ja, daar is naar gekeken. Echter, de Amsterdamse situatie is niet te vergelijken met die van Rotterdam door het andere uitgangspunt van het model. Centraal regelen wat centraal moet in plaats van decentraal regelen wat daar beter kan zoals dat in Rotterdam gehanteerd wordt.

En de belofte die aan Rozenburg gemaakt is?

Rozenburg kan zich aansluiten bij de gemeente onder de voorwaarden die zijn opgenomen in het bestuursakkoord dat is gesloten tussen de colleges van Rotterdam en Rozenburg. Rozenburg wordt dan een Rotterdamse deelgemeente met praktisch dezelfde bevoegdheden als een deelgemeente nu heeft.

Wat gebeurt er met de Centrumraad en de Wijkraad voor Pernis?

Binnen de centrumraad loopt al wat langer een discussie over hun eigen bestuurlijke toekomst, en we gaan er van uit dat het debat over het bestuursmodel ook die discussie zal verheven. Voor de wijkraad van Pernis kan aansluiten bij het nieuwe model een optie zijn. Overigens is de Wijkraad op eigen verzoek destijds monistisch gebleven omdat het geen deelgemeente wilde worden.

Kan het college wel hierover het debat aangaan? Er is toch al een Plan van Aanpak van het college?

In het Plan van Aanpak Bestuurlijke Organisatie Rotterdam is nadrukkelijk in Spoor 4 door het college betoogd dat als de uitkomsten van de andere 3 sporen (1 gebiedsgericht werken, 2 financiën, 3 dienstverlening) daartoe aanleiding zouden geven onder dat spoor (vier) nog plannen gemaakt zouden kunnen worden die in zouden grijpen op de vormgeving en werkwijze van het gehele bestuurlijke en ambtelijke bestel.

Waarom niet eerst een pilot draaien?

De discussie over het Rotterdamse model is een oude en uitgebreid gevoerde. Het houden van een pilot zou niet bijdragen aan inzichten die niet al in andere onderzoeken en evaluaties aan het licht zijn gekomen.

Zijn dezelfde oplossingen niet al eerder voorgesteld?

Ja en nee. Ja, ook eerdere colleges hebben soms vergelijkbare oplossingen voorgesteld. Maar, en daarin zit het 'nee', anders dan die colleges hebben wij de gebiedsgerichte aanpak als basis genomen voor onze oplossingen om het bestuurlijke model en de aansturing van de diensten te verbeteren. En ook anders dan het voorgaande college en de coalitie die daaraan steun verleent: wij zien wel degelijk een belangrijke rol weg gelegd voor een democratisch gekozen deelgemeentebestuur en zoeken wij het vooral ook in de samenwerking tussen college en deelgemeentebesturen en dus ook in een andere houding van het college. De inzet van het college gaat nadrukkelijk in op de wijze waarop het stedelijke bestuur, de deelgemeentebesturen en de diensten met elkaar moeten samenwerken, en dat is in het verleden ook niet altijd zo gezegd.

Tenslotte: die deelgemeenten, sinds wanneer bestaan die eigenlijk? In de krant zie ik allerlei jaartallen, maar hoe zit dat nu precies?

In de geschiedenis van binnengemeentelijke decentralisatie in Rotterdam zijn vier fasen en een 'tussenfase' te onderscheiden:

1. wijkraden: 1947 - 1960;
2. wijkraden en wijkopbouworganen: 1960 - 1972;
3. bestuursorganen/deelgemeenten: 1972 - 1992;
(tussenfase: gemeente- en stadsprovincievorming: 1992 - 1997);
4. het bestel verbeterd: 1997 - heden.

1. Wijkraden. Kort na de Tweede Wereldoorlog wilde het stedelijke bestuur van Rotterdam de burgers meer betrekken bij het bestuur van de stad. Daarom werd op 8 mei 1947 de "Verordening op de Wijkraden in de gemeente Rotterdam" vastgesteld.

Voor elk deel van de stad dat daarvoor, hetzij door ligging, hetzij door karakter, in aanmerking zou komen, zou door de raad een wijkraad kunnen worden ingesteld. De leden van de verschillende wijkraden werden door het college benoemd, waarbij de kerkelijke, politieke en maatschappelijk schakering van de bevolking van de desbetreffende wijk zoveel mogelijk wordt gevolgd. De wijkraden hebben tot taak om de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders te adviseren.

Tussen 1947 en 1952 werden er wijkraden ingesteld in Hoek van Holland, Pernis, Hoogvliet, Heijplaat, Overschie, IJsselmonde, Hillegersberg-Schiebroek, Kralingen, Kralingseveer en voor zowel Oud-Charlois als Nieuw-Charlois. Deze laatste twee zijn in 1965 samengevoegd, terwijl in dat jaar ook Pendrecht een wijkraad kreeg.

2. wijkraden en wijkopbouworganen Ondertussen ontstonden er in (met name de nieuwere) wijken - op initiatief van particulieren uit diverse maatschappelijke en kerkelijke instellingen - organisaties die kunnen worden beschouwd als voorlopers van wat men in de jaren zestig 'wijkopbouworganen' zou gaan noemen en die zich opstelden als vertegenwoordigers van de bewoners. Op advies van de Studiecommissie Wijkraden (1952-1957) kregen wijkopbouworganen 'officiële erkenning'. Rol- en taakconflicten met de wijkraden konden niet uitblijven. De gemeenteraad besloot in 1961 om de wijkraden óók te belasten met taken op sociaal-cultureel gebied, terwijl in andere wijken gedurende vijf jaar geëxperimenteerd zou worden met wijkopbouworganen. Vanaf 1968 kregen de wijken vergaande keuzemogelijkheden in de wijze van inrichting van de wijkorganen. Dit leidde tot een bonte verscheidenheid aan wijkorganen: wijkraden met en zonder sectie wijkopbouw, wijkopbouworganen met en zonder sectie bestuurlijke zaken, voorlopige wijkorganen en daarnaast nog allerlei initiatiefcomités.

3. Deelgemeenten Door een herziening van de gemeentewet in 1964 werd het mogelijk om bevoegdheden over te dragen aan commissies. Hierop werd in juni 1972 de "Verordening op de deelgemeenten" (VOD) vastgesteld. Op 1 januari 1973 werden de eerste drie rechtstreeks gekozen deelgemeenteraden ingesteld in Hoek van Holland, Hoogvliet en Charlois; in 1974 volgde Prins Alexander. In 1980 werden de 'wijkraden-nieuwe stijl' in IJsselmonde en Centrum-Noord beide officieel deelgemeenten. In 1981 volgden Kralingen en Overschie en een jaar later ook Hillegersberg-Schiebroek.

Het college kwam begin 1990 met de nota "Binnengemeentelijke Decentralisatie, Deelgemeenteraden in de jaren '90", waarin voor het eerst de verhouding tussen gemeentebestuur en deelgemeentebesturen als 'complementair' werd gekarakteriseerd. Op basis van deze nota besloot de gemeenteraad op 12 april 1990 tot integrale invoering van het deelgemeentebestel in de gehele stad met uitzondering van het stadscentrum. Daartoe werd een aantal bestaande deelgemeenten uitgebreid: Kralingen met de wijken Nieuw-Crooswijk, Oud-Crooswijk en Rubroek (nieuwe naam: Kralingen-Crooswijk), Centrum-Noord met de wijken Agniesebuurt en Oude Noorden (nieuwe naam: Noord), en IJsselmonde met de wijk Lombardijen. In 'West' en 'Zuid' moesten nog twee nieuwe deelgemeenten komen. Dat werden in 1994 de deelgemeenten Delfshaven en Feijenoord.

Tussenfase. In de eerste helft van jaren negentig was het plan om de gemeente Rotterdam - plus een aantal omliggende gemeenten - om te vormen tot een regionale stadsprovincie. De Rotterdamse deelgemeenten moesten, net als de andere gemeenten binnen deze nieuwe stadsprovincie, zelfstandige 'gemeenten-nieuwe stijl' worden. Deze stadsprovincievorming leidde op 6 juni 1995 schipbreuk toen de Rotterdammers zich in een referendum massaal 'tegen' uitspraken.

De (mislukte) stadsprovincievorming had voor het deelgemeentebestel uiteindelijk slechts tot gevolg dat de wijk Heijplaat bij de deelgemeente Charlois wordt gevoegd.

4. Het bestel verbeterd In 1997 werd er een Stuurgroep Verbetering Rotterdams Bestuur ingesteld met daarin voor het eerst deelgemeentevorzitters én collegeleden.

Deze Stuurgroep constateerde een fors draagvlak voor optimalisering van het bestel, deed een aantal aanbevelingen voor een betere werkverdeling tussen het centraal en het decentraal bestuur in Rotterdam en formuleerde voorwaarden voor de verdere voortgang van de stedelijke decentralisatie. In 1998 stemde de raad in met de aanbevelingen uit het rapport, en de uitvoering van de aanbevelingen was medio 2001 voltooid.

Na de verkiezingen in 2002 kwam Leefbaar Rotterdam in het college.

In mei 2005 kwam het college met een notitie "ROTTERDAM georganiseerd bestuurd ... en zo gaan we dat doen!" die na massaal protest vanuit de deelgemeenten en in de verschillende politieke partijen in juli van dat jaar werd ingetrokken.

Om de discussie over het bestel weer vlot te trekken benoemde de burgemeester eind 2005 een commissie (de commissie Van den Berg) die de dag na de verkiezingen in 2006 een rapport openbaarde ('Stadsbestuur Dichtbij Huis') waarin een dermate vernieuwend bestuursmodel werd voorgesteld dat dit rapport direct in de lades verdween.

Totdat de deelgemeente Hilligersberg-Schiebroek haar 25 jarig bestaan vierde met een symposium, en de burgemeester vroeg om zijn visie op de toekomst op het deelgemeentebestel te geven...